

La doble faç de les coses

La novel·la de Cather és un magnífic exemple de la poètica de la concreció

[Xavier Dilla 1 NOV 2012 - 08:50 CET](#)

L'escriptora nordamericana Willa Cather. / VAN VECHTEN

Lluny del desinterès de les grans editorials per les traduccions que no siguin d'autors vius i d'èxit, criticat recentment per l'escriptor Jordi Puntí, el catàleg d'Edicions de 1984 va creixent amb bon criteri i encert tot combinant autors catalans i traduïts, tant si són clàssics com d'actualitat.

EL MEU ENEMIC MORTAL

Willa Cather

Edicions de 1984

128 pàgines. 12 euros

Amb la publicació d'*El meu enemic mortal* (1926), de la nord-americana Willa Cather (Black Creek Valley, Virgínia, 1875 - Nova York, 1947), se'ns reclama justa atenció sobre una autora de qui, si no vaig errat, en català només s'havia traduït una altra novel·la, fa 27 anys (més sort té en castellà: l'editorial barcelonina Alba ja n'ha publicat set).

Exactament 13 anys abans d'escriure aquesta novel·la, Cather, guanyadora del premi Pulitzer el 1923 per *Uno de los nuestros*, va afirmar en una entrevista que “molts

narradors intenten multiplicar les seves idees en comptes de simplificar-les, sovint volen fer una història de cada idea que se'ls acut". Ella es declarava partidària de "simplificar sempre, de sacrificar moltes coses que poden ser interessants i agradables, per acostar-se en tot moment a un sol objectiu: allò", és a dir, la clau del relat o narració, el fons de l'art.

El meu enemic mortal és un magnífic exemple d'aquesta poètica de la concreció i, per descomptat, una novel·la estupenda. La simplificació no exclou, és clar, la complexitat, sinó que la potencia, com percebem en el retrat que fa Nellie Birdseye, la jove narradora, de Myra Henshawe, l'amiga de la família que va fugir de la petita ciutat natal per casar-se i viure a Nova York.

Allò que d'entrada apareix com el relat de l'admiració per la dona que ha fet ús de la seva llibertat, obrint-se portes en una capital rica i cosmopolita, en un entorn benestant i d'alta cultura, es capgira a mig llibre, quan un regal inesperat i una discussió trenquen la imatge idíl·lica i embadalida que Nellie s'ha fet de Myra. Irromp la por i, de cop, l'ambient esdevé "estancat i gèlid com el d'una cambra frigorífica", i la sensació resultant "és com un naufragi", diu Nellie al final de la primera part, tot descobrint la doble faç de les coses i de les persones. El retrobament de les protagonistes, deu anys després, serveix per descabdellar la resta de la història fins als dies finals de Myra, lluny ja de la intensa vida social i cultural de Nova York.

Cather construeix aquesta història, eficaçment traduïda per Laura Baena, amb un envejable poder suggestiu, encertada tant en la presentació dels personatges, gens plans ni estereotipats, com en les pinzellades sobre el seu entorn (el parell de paràgrafs en què descriu Madison Square sota la neu transcendeixen els detalls del moment i mostren també, ahora, com es transformava Nova York al principi del segle XX i el xoc que hi sent la jove Nellie). La força de la novel·la es concentra, sobretot, en l'esquinçament íntim de Myra, en la seva adolorida percepció que la llibertat assumida no ha estat tal, que potser va equivocar el camí.

"Malament viu qui té lo pensament per enemic", diu un vers del poeta Ausiàs March, recordat per Pere Gimferrer en un memorable capítol del seu *Dietari, L'enemic interior*. L'enemic mortal contra el qual clama Myra, postrada i malalta de mort, no és solament aquest rosec de la consciència, sinó també la condició femenina oprimida pel matrimoni (si llegim Cather a la llum de la seva contemporània Virginia Woolf). No podem deixar de tenir en compte aquestes dues cares de l'esqueixament per entendre el personatge de Myra.